

СУДДЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

вул. Жилянська, 14, Київ, 01033

Директорові Інституту держави і
права імені В.М. Корецького
НАН України

Олександрю СКРИПНЮКУ

Шановний пане Олександрє!

До Конституційного Суду України звернувся Гнезділов Сергій Олексійович із клопотанням перевірити на відповідність Конституції України (конституційність) частину восьму статті 176, абзац восьмий частини четвертої статті 183 Кримінального процесуального кодексу України (далі – Кодекс).

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України Ухвалою від 4 вересня 2025 року відкрила конституційне провадження у справі за конституційною скаргою Гнезділова Сергія Олексійовича щодо відповідності Конституції України частини восьмої статті 176 Кодексу, а щодо конституційності абзацу восьмого частини четвертої статті 183 Кодексу – відмовила у відкритті конституційного провадження.

Згідно з частиною четвертою статті 59 Закону України „Про Конституційний Суд України“, для забезпечення повного й об’єктивного розгляду справи та ухвалення Конституційним Судом України обґрунтованого рішення прошу Вас висловити позицію стосовно питань, порушених у конституційній скарзі Гнезділова С.О.

Додаток: копія конституційної скарги на 4 арк.

З повагою

суддя-доповідач

Василь ЛЕМАК

НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ІМЕНІ В.М.КОРЕЦЬКОГО

01001, Україна, м. Київ
вул. Трьохсвятительська, 4
тел. (044) 278 5155
E-mail: idpnanu@gmail.com

ОТРИМАНО
В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ
NATIONAL

ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
KORETSKY INSTITUTE
OF STATE AND LAW

4, Triokhsviatytska str.,
01001, Kyiv, Ukraine
tel. (044) 278 5155
E-mail: idpnanu@gmail.com

07.11.2025 № 166/368
на №

Судді Конституційного суду України
Василію Лемаку

Шановний пане Василю!

Ваш запит від 03.10.2025 року №359-005-16/3372 щодо конституційної скарги Гнезділова С.О. про перевірку на відповідність Конституції України положення частини восьмої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України всебічно проаналізовано фахівцями Інституту та за підписом старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук Сірого М.І. підготовлено висновок, який направляється до Конституційного Суду України для врахування при підготовці до розгляду даної справи.

Інститут високо цінує професійну співпрацю з Вами та Конституційним Судом України.

Додаток: висновок на 3-х арк.

З повагою,
Директор Інституту,
академік НАПрН України,
д.ю.н., професор

Олександр СКРИПНЮК

ВИСНОВОК

фахівця в галузі кримінального процесу старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук Сірого М.І. щодо конституційності положення частини восьмої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України

На запит судді Конституційного Суду України Василя Лемака від 03.10.2025 року №359-005-16/3372 щодо конституційної скарги Гнезділова С.О. про перевірку на відповідність Конституції України частини восьмої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України пропонуються для врахування при підготовці до розгляду відповідної справи наступні положення.

I. На нашу думку, порушена у запиті правова проблема є суттєвою і дійсно потребує невідкладної та принципової оцінки з боку органу конституційної юрисдикції. Стрижень цієї проблеми, на нашу думку, складає зміст і обсяг права особи на свободу та особисту недоторканність.

Свобода особи та її особиста недоторканність – це одна із базових основ сучасного українського конституціоналізму. Так, саме свобода є визначальною характеристикою правової та демократичної держави, якою згідно статті 1 Основного Закону є Україна.

Визнаючи честь, гідність та недоторканність людини найвищою соціальною цінністю, пов'язуючи високий статус гарантій прав і свобод людини із змістом державної діяльності, в тому числі відносячи утвердження і забезпечення прав і свобод людини до категорії головного обов'язку держави, Конституція стверджує засади свободи.

Право особи на свободу та особисту недоторканність, безперечно, займає провідне місце в складових принципу верховенства права.

Стаття 21 Конституції у категоричний спосіб стверджує, що **усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах**. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

На забезпечення захисту права особи на свободу та особисту недоторканність спрямовані і вимоги ст.62 Основного Закону, що закріплюють принцип презумпції невинуватості.

Наведені положення не можуть бути обмежені, в тому числі в умовах воєнного стану, як правильно зазначено у ст.64 Конституції України.

Таким чином, гарантії свободи особи є домінантою демократичного правопорядку і саме на основі цілісного та комплексного вищенаведеного аналізу слід тлумачити положення ч.1 ст.29 Конституції України.

Ч.2 ст.29 Конституції України передбачає правило про те, що ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом. Але, зміст цього закону повинен відповідати вимогам Конституції України, як чітко визначено в її загальних положеннях, зокрема у ч.2 ст.8.

II. Безальтернативність застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту до особи, яка лише переслідується у кримінальному порядку, але не визнана винною обвинувальним вироком суду, є прямим порушенням вищенаведених конституційних приписів. А окрім того, дана безальтернативність прямо протирічить базовому визначенню запобіжного заходу у вигляді взяття під варту як виняткового обмежувального заходу.

Також безальтернативність застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту не витікає із права війни ані в частині *jus ad bellum*, ані в частині *jus in bello*.

III. Захист Вітчизни, суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України є священним обов'язком громадян України. Кожен, хто носить високе звання військовослужбовця Збройних Сил України та сил безпеки і оборони є носієм особливої поваги суспільства, честі і гідності. Безальтернативність застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту до військовослужбовців України прямо протирічить їх статусу захисників Вітчизни.

IV. Положеннями статей 21, 24, п.1 ч.2 ст.129 Основного Закону гарантовано принцип рівності, вимоги якого прямо порушуються за умови безальтернативного застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту до військовослужбовців України.

V. Безальтернативність застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту до військовослужбовців України не є і не може бути вирішальним інструментом забезпечення дисципліни у війську, яке боронить свою країну від агресії. Нині відсутня науково доведена пряма кореляція між безальтернативністю застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту до військовослужбовців України та станом дисципліни у війську.

Таким чином, кримінально-процесуальний інститут безальтернативного застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту до військовослужбовців України не може розглядатись в якості критично важливого та необхідного інструменту забезпечення військової дисципліни в умовах війни.

VI. Безальтернативність застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту до військовослужбовців України має очевидні ознаки

дискримінаційності, але, на нашу думку, в ч.2 ст.24 Конституції України йдеться про ознаки особи, які мають об'єктивну природу і стосуються раси, кольору шкіри, статі, етнічного та соціального походження, а також сформовані особою на основі свободи вибору, зокрема в частині політичних, релігійних, інших переконань, майнового стану, вибору місця проживання та вибору мови. Саме в цьому контексті можливим є тлумачення словосполучення «або іншими ознаками».

Більше того, ч.2 ст.24 Конституції України окреслює не лише параметри обмежень, а закріплює формулу «привілеїв чи обмежень».

Чи може національне законодавство закріплювати «привілеї чи обмеження» по відношенню до статусу військовослужбовця. Очевидно, так. Більше того, саме привілеї та обмеження дозволяють максимально повно відобразити у правових нормах природу цього статусу.

Збройні Сили є однією із основних складових суверенності держави. В цьому контексті дискримінація державою своїх Збройних Сил виглядала б, що найменше, алогічною.

VII. Враховуючи вищевикладене, на нашу думку, положення частини восьмої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України слід тлумачити в контексті змісту та обсягу права особи на свободу та особисту недоторканність, визначеного ч.1 ст.29 Конституції України.

VIII. Ані ч.1 ст.29 Конституції України, ані інші вищенаведені конституційні положення не містять обґрунтованих підстав для визнання конституційним кримінально-процесуального інституту безальтернативного застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту до військовослужбовців України, який нині передбачено у частині восьмій статті 176 Кримінального процесуального кодексу України.

Старший науковий співробітник

Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України,

кандидат юридичних наук

Микола СІРИЙ

06.11.2025 р.

inbox@ccu.gov.ua (1)

Від: ІДП НАНУ <idpnanu@gmail.com>
Надіслано: 11 листопада 2025 р. 11:59
Кому: inbox
Тема: Відповідь на лист №359-005-16/3372 від 03.10.2025
Вкладення: 126-368.pdf; додаток до 126-368.pdf

